

DE **ONZICHTBAREN**

Een verkenning naar armoede
onder Nederlandse moslims

Een uitgave van Nationaal Zakat Fonds

Samenvatting

een
d
n
g

Dat armoede in Nederland bestaat en dat het verschillende vormen aanneemt, is geen nieuws. Dat minstens een op de vijf Nederlandse moslims in armoede leeft daarentegen wel. Wat weten we over hen? Dit rapport is een stap om meer zicht te krijgen op deze vrij onzichtbare groep.

Het Nationaal Zakat Fonds (NZF), dat in 2020 is opgericht, stelt zich tot doel om oplossingen te vinden voor verschillende uitdagingen, zowel op economisch, sociaal als spiritueel vlak. Dit gebeurt door middel van Zakat, een financiële bijdrage die moslims - boven een bepaald vermogensdrempel - jaarlijks afdragen. NZF heeft vier kernactiviteiten met betrekking tot de Zakat: Educeren, Calculeren, Collecteren en Uitgeven. Het uitgeven van Zakat gebeurt lokaal. Hiermee worden de handen ineen geslagen om een positieve impact te maken in Nederland.

NZF heeft in totaal 543 mensen ondersteund (met Zakat) in de periode van 23 april 2020 tot 1 februari 2022. Dit betreft een diverse doelgroep, verdeeld over heel Nederland met verschillende hulpvragen en onderliggende problematiek. Een groot deel van hen heeft te maken met een veelvoud aan problemen op diverse leefgebieden, oftewel multiproblematiek. Dit rapport is gebaseerd op analyse van deze 543 mensen.

Profiel van de doelgroep

De inzichten uit dit rapport tonen dat het armoedevraagstuk zich vooral concentreert rond de randstad en de zogenoemde krachtwijken. Tegelijkertijd schitteren een aantal krachtwijken en gebieden juist om onverklaarbare redenen in afwezigheid.

De armoedeproblematiek blijkt enorm onder specifieke doelgroepen, waaronder Syrische Nederlanders. Dit is in lijn met het landelijke beeld en de onderzoeken van het Sociaal Cultureel Planbureau, Centraal Bureau voor de Statistiek en Kennisplatform Inclusief Samenleven. Ook alleenstaande en/of jonge gescheiden vrouwen en jonge kinderen zijn in dit rapport duidelijk in beeld. Los van hun financiële situaties, hebben zij ook op psychosociaal vlak ervaringen die hun tol eisen. Denk daarbij aan: vechtscheidingen, huiselijk geweld, financiële afhankelijkheid en eenzaamheid.

83% van de hulpvragers bij NZF heeft geen (formele) hulpverlening, ondanks de erg schrijnende situaties waar velen zich al geruime tijd in bevonden. Deze specifieke groep aanvragers ervaart veel afstand tot de hulpverlening en overheid. Hier liggen verschillende redenen aan ten grondslag, waaronder de taalbarrière, maar ook het wantrouwen in instanties en het niet weten waar aan te kloppen.

Ook is gebleken dat er grote behoefte is aan een linking pin, een persoon en/of organisatie waarmee men zich kan identificeren, die kan ondersteunen bij het vinden van de juiste hulp om van daaruit weer vertrouwen op te bouwen. Het gaat hierbij dan vooral om een brug te vormen tussen mensen die hulp nodig hebben en (formele) instanties die hulp kunnen bieden. Dit vraagt om flinke investeringen, die tijd en geld kosten, maar de impact die gerealiseerd is laat zien dat het vruchten afwerpt en dat het (gebrek aan) vertrouwen te herstellen is.

543

Mensen
geholpen

Werkwijze en waardering

NZF is gestoeld op een aantal kernwaarden waarbinnen de werkwijze en kaders zijn opgesteld. Van het bieden van een luisterend oor tot aan het in beeld brengen van de (achterliggende) problematiek.

Van adviseren over reguliere hulpverlening tot aan het ter beschikking stellen van geld. Werkzaamheden die bijdragen aan het realiseren van een daadwerkelijke verandering.

Er zijn verschillende gamechangers geformuleerd: factoren die ervoor zorgen dat er daadwerkelijke verandering wordt gerealiseerd. De gamechangers zijn: het handelen vanuit een positief mensbeeld, waarbij waardigheid te allen tijde centraal staat. Dit uit zich onder andere in persoonlijk contact, snelle wijze van handelen en vrij besteedbaar geld. Deze manier van werken heeft niet alleen geleid tot effectieve en duurzame interventies. Het was ook een spirituele 'boost' voor velen, waarmee het zelfvertrouwen en daarmee de zelfredzaamheid wezenlijk werd vergroot. Het gevoel van 'erbij horen' en gesteund worden vanuit liefde geeft veel mensen hoop. Zeker in uitzichtloze en donkere tijden werd dit zeer gewaardeerd.

In de korte periode van bijna twee jaar zijn, met de inzet van NZF, diverse maatschappelijke kosten voorkomen.

Hierbij valt te denken aan het voorkomen van huisuitzettingen, het inzetten van een minnelijk schuldentraject, zorg dragen voor laptops waarmee voorkomen kon worden dat kinderen in coronatijd op school zouden blijven zitten en begeleiding uit de uitkering richting een betaalde baan. De verhalen achter de cijfers zijn impactvol. De ondersteuning van NZF wordt door de aanvragers als erg prettig en helpend ervaren. Zij waarderen de ervaring met een 9,6.

Toekomst

Er is veel om trots op te zijn. De komende jaren gaan vooral in het teken staan van nog meer onderzoek en verbetering. Zo kan er meer geïnvesteerd worden in de bekendheid van NZF in andere delen van het land en zal de focus ook worden gelegd op het vluchtelingenvraagstuk, dat ook andere hulpvragen en behoeftes met zich meebrengt. Het vraagt om strategisch beleid en intensieve samenwerkingen met lokale overheden en hulpverleningsorganisaties. Tot slot zijn er duidelijke patronen te herkennen in alle aanvragen. Dit zou kunnen leiden tot meer systeeminterventies en inzet op preventie door NZF en eventuele samenwerkingspartners. Veel van de aanvragers zijn vrij jong en zaten (tijdelijk) zonder werk. NZF zou de krapte op de arbeidsmarkt nog meer kunnen benutten door bijvoorbeeld mensen intensiever te ondersteunen richting een betaalde baan.

Dit is het eerste onderzoeksrapport van NZF. De komende jaren zal er nog meer onderzoek gedaan worden. Hiermee zal NZF nog meer licht schijnen op een doelgroep die vrij onzichtbaar is.

“

...het handelen vanuit een positief mensbeeld, waarbij **waardigheid** te allen tijde centraal staat.

”

INHOUD

Samenvatting 2

10 Inleiding

**Aanpak en
dataverzameling 14**

**16 Over NZF en haar
werkwijze**

**Doelgroepanalyse: 28
Wie doet beroep op NZF?**

**Hulpvragen en
multiproblematiek** **34**

40 **Impact van NZF
en ervaringen**

Uitdagingen **44**

46 **Leerstellingen**

Dankwoord **50**

ZAKAT

Zakat neemt een specifieke en prominente positie in de islamitische filantropie in. Elke moslim met een vermogen boven een bepaalde vermogensdrempel draagt ieder jaar 2,5 procent van zijn of haar vermogen af. Dat wordt Zakat genoemd en betekent taalkundig “groei/zuivering”. Het is als het ware een financiële bijdrage waarmee de gever groeit door anderen in zijn omgeving te doen groeien.

Inleiding

Het Nationaal Zakat Fonds (NZF) is op 23 april 2020 gelanceerd, wat betekent dat het nu ruim twee jaar actief is in het Nederlandse landschap van de filantropie en het sociaal domein. NZF is een stichting die financiële impulsen (Zakat) aan Nederlandse moslims biedt met als doel om hen sterker te maken op economisch, sociaal en spiritueel vlak.

NZF draagt met haar missie en werkwijze bij aan diverse Sustainable Development Goals (SDG's). Deze duurzame ontwikkelingsdoelen, afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN), waaronder Nederland, bieden een kompas voor het verduurzamen, verbeteren en gelijkwaardiger maken van de wereld.

“Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis”¹

NZF draagt zijn steentje bij door het werken aan de volgende doelen: 1, 2, 3, 4, 8 en 10.

Het tweejarig bestaan is een bijzondere mijlpaal en biedt een mooie kans om stil te staan bij de resultaten die afgelopen jaren zijn bereikt. Dit rapport is een verkenning en analyse van data en ervaringsverhalen en de patronen en trends die zichtbaar zijn naar aanleiding daarvan. Tevens biedt het inzicht in de werkwijze en de doelgroep van NZF.

Er is een groot gevoel van trots, maar NZF is zich tegelijkertijd bewust van de kansen die er zijn om verder te ontwikkelen en te groeien.

Het is duidelijk dat er een grote groep Nederlandse moslims is die te maken heeft met armoedeproblematiek en behoefte heeft aan ondersteuning. Een groep die niet altijd bekend is bij hulpverlenende organisaties, de onzichtbaren. Wie zij zijn, welke uitdagingen zij tegenkomen en welke trends en ontwikkelingen er zichtbaar zijn, wordt in dit rapport toegelicht. Ook zijn succesfactoren van NZF verkend en leerpunten gedefinieerd. Daarvoor is gebruik gemaakt van cijfers, opgehaalde verhalen van Zakat-ontvangers en inzichten van betrokken professionals in het sociaal werk.

¹ Sustainable Development Goals (SDG's) Nederland (2022). www.sdgnederland.nl/de-17-sdgs/

1.1 Waarom dit rapport?

Armoede in Nederland is een groot probleem en het grote aandeel moslims hierin roept op tot actie. De afgelopen jaren laten zien dat NZF doelgroepen heeft weten te bereiken die voor verschillende gemeenten en hulpverleningsorganisaties moeilijk te bereiken zijn. “De onzichtbaren” krijgen een naam, een kleur, een gezicht. Het doel om hen zichtbaarder te maken is met dit rapport behaald. Daar zal NZF ook mee blijven doorgaan.

Het tweejarig bestaan van NZF is ook een moment om stil te staan. Om tijd te nemen voor reflectie, en de succesfactoren en leerpunten te definiëren. Dit doet NZF door terug te blikken, en de opgehaalde data te verrijken met de waardevolle inzichten van de professionals in sociaal werk en de verhalen van de Zakat-ontvangers.

1.2 Leeswijzer

In dit rapport wordt uiteengezet hoe NZF werkt. Daarnaast is er aandacht voor het beschrijven van de doelgroep van NZF en de (multi)problematiek waar deze groep mee te maken heeft.

Dit rapport bestaat uit zeven hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt allereerst de aanpak van dataverzameling en dataanalyse toegelicht, en op welke data en aanvullende bronnen de bevindingen in dit rapport gebaseerd zijn. Vervolgens beschrijft hoofdstuk twee uitgebreid het NZF en ook de huidige werkwijze binnen het team sociaal werk. Tevens worden verschillende processen toegelicht, waaronder de werkwijze rondom de Zakat-verstrekkingen. In hoofdstuk drie wordt ingezoomd op de doelgroep van NZF aan de hand van verschillende kenmerken. Waar relevant worden cijfers gespiegeld aan andere databases en rapportages. Hoofdstuk vier beschrijft met welke hulpvragen aanvragers bij NZF terechtkomen en welke (multi-)problematiek hieraan ten grondslag ligt. Ook hier worden cijfers in breder verband gezien. Vervolgens worden in hoofdstuk vijf resultaten gedeeld van de impact

van NZF. In dit hoofdstuk staan concrete cijfers genoemd en worden een aantal cases beschreven. In hoofdstuk zes worden enkele ervaren uitdagingen beschreven. Hoofdstuk zeven ten slotte gaat in op de leerstellingen van NZF en een eerste aanzet tot vervolgonderzoek.

1.3 Reikwijdte en terminologie

Er wonen bijna een miljoen moslims in Nederland, dat is 5,6% van de Nederlandse bevolking. Een op de vijf moslims in NL worstelt met zijn of haar financiële situatie, zo blijkt uit de inschatting van NZF op basis van de meest recente cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)² en Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)³.

Het NZF is het instituut waar deze Nederlandse moslims terecht kunnen om een beroep te doen op de Zakat en hun situatie te veranderen. Daarnaast ondersteunt NZF Nederlandse moslims met al hun vragen over de Zakat en collecteert het die. Zo ontstaat als het ware een ecosysteem waar vraag en aanbod samenkomen, met als doel om de Nederlandse gemeenschap te versterken en waarde daaraan toe te voegen. Om dit mogelijk te maken is de organisatie de afgelopen tijd aanzienlijk gegroeid met verschillende expertises. Van het team dat zich ontfermt over de financiën tot aan het team dat zich bezighoudt met alle IT-zaken. Van alles rondom marketing en communicatie tot aan het team dat zich bezighoudt met het sociaal werk. Dit rapport richt zich specifiek op dit laatste team en de werkzaamheden die hierbinnen worden uitgevoerd. Het beslaat een afgebakende periode van bijna twee jaar, van 23 april 2020 tot 1 februari 2022. In deze periode is maar liefst €608.883 aan Zakat betaald via NZF, waarmee 543 mensen zijn geholpen. Dit zijn mensen die zelf of via een hulpverlenende organisatie een aanvraag hebben ingediend voor financiële ondersteuning. In hoofdstuk drie is hier een uitgebreidere toelichting op te lezen.

² Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Armoede en Sociale Uitsluiting, 2021

³ Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), Armoede in kaart, 2019

1/5

Een op de vijf moslims in NL worstelt met zijn of haar financiële situatie

Aanpak en dataverzameling

Voor dit rapport is gebruik gemaakt van verschillende data verzameld door NZF. Het gaat om zowel kwalitatieve als kwantitatieve data. Een deel van de data wordt standaard verzameld bij het ondersteunen en verstrekken van Zakat aan aanvragers. Aanvullend is - waar relevant - gebruik gemaakt van bestaande databases, zoals data van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) en onderzoeken van Kennisplatform Inclusief Samenleven (KIS).

2.1 Dataverzameling

Op verschillende wijze zijn data opgehaald om dit onderzoek tot haar recht te laten komen. Van zowel kwantitatieve data uit het eigen administratiesysteem tot aan gesprekken en interviews die gevoerd zijn met aanvragers, interne collega's en externe partners waarmee wordt samengewerkt. Hieronder wordt uitgelegd hoe deze data zijn verzameld.

Deskresearch

Voor dit onderzoek is deskresearch gedaan om inzicht te krijgen in cijfers en ervaringen rondom armoede, voorzieningen en Nederlandse moslims. Hiervoor is gebruik gemaakt van wetenschappelijke literatuur, cijfers en rapportages. Een van de databanken die hiervoor geraadpleegd is, is het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Hoewel de reguliere CBS-statistieken geen specifieke onderverdeling maken in religieuze achtergrond, kunnen door middel van een proxy (niet-westerse migranten +/- correctie) wel inschattingen worden gemaakt. Daarnaast is gebruik gemaakt van de diverse bronnen van de rijksoverheid.

Kwantitatieve data uit CRM-systeem

Om een duidelijk beeld te vormen van de doelgroep die NZF bedient, de snelheid waarmee dit gebeurt en de hulpvragen die gesteld worden, is ook gebruik gemaakt van kwantitatieve data uit het CRM-systeem van NZF. Denk hierbij minstens aan basisinformatie over leeftijden, waar mensen wonen en eventueel de samenstelling van het gezin. Ook kan worden gezien hoe snel een aanvraag is opgepakt en wat de hoogte is geweest van de Zakat. Deze kwantitatieve data zullen zorgen voor meer inkleuring en zijn leidend geweest in het stellen van een aantal scherpe analyses.

Gespreksverslagen en aanvullende interviews

Contact werkt in het opbouwen van een vertrouwensrelatie, in het verkrijgen van een goed beeld, oftewel het herkennen van de vraag achter de vraag en in het stimuleren van mensen tot beweging. NZF heeft om die reden altijd persoonlijk contact met aanvragers die een beroep doen op Zakat. Vanuit NZF is een vast team aangesteld om een-op-een gesprekken te voeren met aanvragers. Zo wordt doorgevraagd op de situatie van aanvragers, welke hulpvraag ze hebben, wat de aanleiding daarvan is geweest en welke dromen en ambities zij hebben richting de toekomst. Hiervan worden altijd gespreksverslagen gemaakt.

Daarnaast zijn er na het afronden van een aanvraag monitoringsgesprekken en evaluaties. Dit is niet altijd met de professional waar het eerdere contact mee onderhouden is. Deze gesprekken zijn vooral bedoeld om de hulpbehoevenden een hart onder de riem te steken, in kaart te brengen hoe de financiële impuls heeft bijgedragen en hoe zij het proces en de dienstverlening van NZF hebben ervaren.

Aanvullend zijn voor dit onderzoeksrapport interviews gedaan met de sociale professionals van NZF en andere betrokken professionals waarmee (intensief) wordt samengewerkt. Tijdens deze interviews is uitgevraagd hoe zij te werk gaan en/of hoe zij samenwerken met NZF en hoe zij de dienstverlening van NZF ervaren. Deze data zijn opgehaald via vragenlijsten.

Over NZF en haar werkwijze

EX

W

E

r

o

K

W

i

J

o

J

3.1 Missie

NZF gelooft in een samenleving waarin moslims de krachten bundelen en harmonie en welvaart brengen voor iedereen. In een tijd waarin de kloof binnen de samenleving almaar toeneemt, zijn er veel mensen die worstelen om de eindjes aan elkaar te knopen en in een neerwaartse spiraal van armoede en andere maatschappelijke problemen terecht komen. Dit is een probleem dat gezamenlijk opgelost kan worden.

De missie van NZF is om de Zakat te centraliseren en lokaliseren om zoveel mogelijk duurzaam impact te maken binnen de Nederlandse samenleving.

3.2 Kernwaarden

Mensen benaderen vanuit wantrouwen betekent wantrouwen zaaien. Daarom pakt NZF het anders aan. Dat heeft geresulteerd in honderden aanvragen van Nederlandse moslims met diverse hulpvragen. De werkwijze van NZF is gestoeld op een aantal kernwaarden:

Getrouwheid

NZF hecht er veel waarde aan om een betrouwbare partner te zijn, zowel voor de samenwerkende partnerorganisaties als de Zakat-betalers en -ontvangers. De gemeenschap kan te allen tijde op NZF rekenen.

Compassie

We hanteren een menselijke en vriendelijke aanpak waarbij we aandachtig luisteren en mededogen hebben voor de situaties en behoeften van eenieder.

Waardigheid

De bescherming van menselijke waardigheid staat centraal in alles wat NZF doet. Dit heeft onder andere betrekking op het positieve mensbeeld en de manier van omgang.

Openheid

NZF is transparant in waar zij voor staat, de manier van werken en de impact binnen de samenleving. Er wordt een inclusieve houding gehanteerd ten opzichte van anderen. Constructieve feedback wordt omarmd en nieuwe ideeën zijn altijd welkom.

Excellentie

NZF is een continu lerende organisatie. Er wordt een hoge standaard van persoonlijke en organisatorische integriteit en kwaliteit gehandhaafd.

3.3 Aanbod NZF

Hulpbehoevenden kunnen beroep doen op Zakat door een aanvraag in te dienen. NZF onderscheidt drie type fondsen:

Het Noodfonds: voor mensen die de meest noodzakelijke kosten niet kunnen betalen. Denk aan eten, drinken en huur. Vaak is de urgentie hoog en moet er snel geacteerd worden.

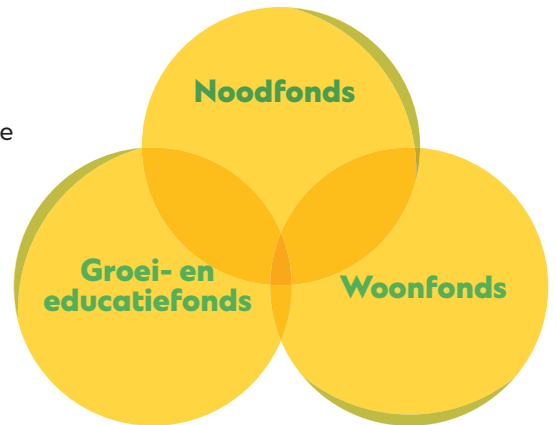
Het Woonfonds: voor mensen die door hun moeilijke (financiële) situatie de noodzakelijke kosten van hun woninginrichting niet kunnen betalen. Denk aan een bed en vloerbedekking.

Het Groei- en Educatiefonds: voor mensen die door geldgebrek belemmerd worden om zichzelf te ontwikkelen en hun arbeidskansen te vergroten

De meeste aanvragen komen binnen op het Noodfonds. Dit laat zien dat de ernst van de situaties, waar mensen in verkeren, groot is.

NZF ondersteunt mensen bij het vergroten van hun psychosociale, financiële en spirituele zelfredzaamheid. Het werken aan de psychosociale zelfredzaamheid focust zich op het sociaal en psychisch welbevinden van de mensen, door middel van het warme contact met NZF en eventueel een doorverwijzingen richting hulpverleningsorganisaties. Het werken aan de financiële zelfredzaamheid gaat over het bieden van financiële ruimte, maar ook over budgetcoaching en het toeleiden richting schuldhulpverlening. Ondersteuning, coaching en (schuld)hulpverlening wordt geboden door reguliere organisaties in de wijken waar de mensen wonen. Hiervoor werkt NZF intensief samen met diverse sociale partners. Het werken aan de spirituele zelfredzaamheid gaat over het versterken van Nederlandse moslims op het gebied van hun spirituele gesteldheid, waarmee zij voldoende hoop en vertrouwen ontwikkelen richting de toekomst.

De ondersteuning gebeurt vanuit het Team Sociaal Werk. Dit team bestaat uit sociale professionals die op een menselijke, compassievolle wijze in gesprek gaan over de situaties waar mensen in verkeren. Zij zijn gespecialiseerd in het achterhalen van de vraag achter de vraag, het ondersteunen bij emoties en het in kaart brengen van de belemmerende en beschermingsfactoren, oftewel factoren die een positief of een negatief effect hebben op de situatie waarin mensen verkeren.

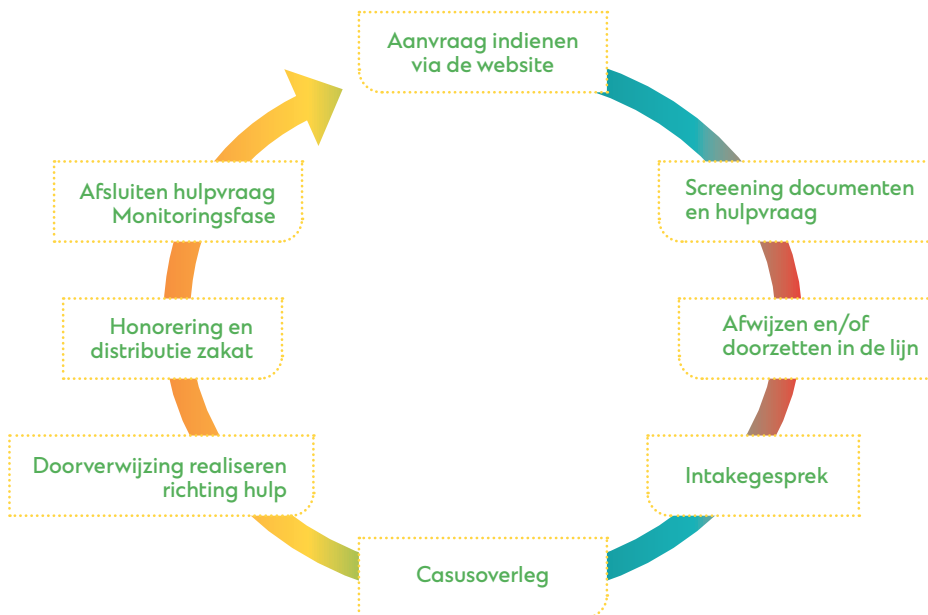

NZF ondersteunt mensen bij het vergroten van hun psychosociale, financiële en spirituele zelfredzaamheid.

3.4 Streven naar excellentie

Het gehele proces van aanvraag tot honorering/afwijzing duurt doorgaans 7 werkdagen.

Het goede doen start bij het goed willen doen (intentie). Daar horen ook duidelijke werkprocessen en kaders bij als het gaat om het verdelen van Zakat. De werkwijze van NZF - van aanvraag tot afwijzing/toekenning - bestaat uit zeven stappen in vier fasen. Hieronder beschrijven we de werkwijze.

Screening documenten

Zodra iemand een aanvraag indient bij NZF, wordt gevraagd naar een aantal documenten. Het gaat hierbij om legitimatie, bankafschriften, schuldenoverzichten en facturen. Het doel van de screening is enerzijds om te bekijken of de persoon gerechtigd is om Zakat te ontvangen. Anderzijds om informatie op te halen die anders niet zichtbaar zou zijn, maar wel benodigd is om de ander duurzaam te kunnen helpen. Bijvoorbeeld geld wat regelmatig wordt gestorneerd of aanwijzingen voor verslavingsproblematiek. Op basis van deze screening wordt beoordeeld of iemand wordt afgewezen of doorgaat in het aanvraagproces. Deze beoordeling vindt plaats door de sociale professionals uit het team sociaal werk. Zij werken volgens een handboek waarin duidelijke kaders en richtlijnen zijn vermeld waarop aanvragen worden beoordeeld. Op het moment dat er sprake is van onduidelijkheid, zal hiervoor worden overlegd met de coördinator van het sociaal werk.

Persoonlijk contact

Altijd is er persoonlijk contact met mensen die een aanvraag indienen, ook als de aanvraag via een intermediair, bijvoorbeeld een hulpverleningsorganisatie, verloopt. De telefonische intake duurt tussen de 45-60 minuten en is bedoeld om de situatie beter in kaart te brengen en te bekijken wat de belangrijkste hulpvraag is. Het doel van dit gesprek is om mensen een hart onder de riem te steken, om mee te denken en om aanvullende vragen te stellen naar aanleiding van hun aanvraag. Dit persoonlijke contact wordt gebruikt om aanvragers een spirituele boost en hoop te geven aan hen die vaak verkeren in uitzichtloze situaties.

Intern casusoverleg

Er is wekelijks een inhoudelijk casusoverleg met de sociaal werkers en de coördinator van team sociaal werk. Hier worden alle aanvragen besproken. Het doel van dit gesprek is om vanuit meerdere perspectieven te kijken naar de aanvraag. Gaat het om een passende hulpvraag? Is er hulpverlening nodig? Zien we iets over het hoofd? Zijn er (nog) andere regelingen of andere projecten waar de desbetreffende persoon beroep op kan doen? Denk aan het STAP (opleidings-)budget, maar ook aan zaken als bijzondere bijstand of een minnelijk schuldsaneringstraject. Het advies dat hieruit komt, wordt gecommuniceerd richting de persoon die de aanvraag heeft ingediend. Dit kan een afwijzing, doorverwijzing en/of toekenning van Zakat betreffen. Zodra er hulpverlening nodig is, wordt ondersteuning geboden via een warme doorverwijzing richting de meest passende organisatie. Dit zijn bijvoorbeeld budget- en jobcoaches, maatschappelijk werkers, maar ook schuldhulpverleners en psychologen.

Monitoring en evaluatie

NZF heeft intensief contact met aanvragers tijdens het aanvraagproces. Ook wordt tijdens het proces contact onderhouden om te horen hoe het met iemand gaat, op welke wijze de Zakat heeft bijgedragen en of iemand ook daadwerkelijk groeit op psychosociaal, financieel en spiritueel vlak. Dit is ook een moment om feedback op te halen en de ondersteuning vanuit NZF te verbeteren.

3.5 Bereiken van de doelgroep

De doelgroep van NZF is groot en divers. Deze diversiteit heeft betrekking op etnische achtergrond, woonplaats, leeftijd en ook de mate waarop zij de Nederlandse taal machtig zijn. NZF hanteert een outreachende benadering vanuit een erop-af mentaliteit. Het bereiken van alle verschillende subgroepen binnen de doelgroep gaat gepaard met verschillende keuzes die NZF heeft gemaakt.

Zo worden er regelmatig voorlichtingen verzorgd in de wijk, dicht bij de mensen. Ook worden er regelmatig werkbezoeken afgelegd aan bijvoorbeeld de voedselbank, informele netwerken, gemeenten en reguliere hulporganisaties.

Naast een intensieve samenwerking met deze sociale organisaties en informele netwerken hanteert NZF ook een outreachende digitale benadering. Mensen zijn online actief op verscheidende fora en sociale media. Deze doelgroepen worden middels digitale marketing getarget en richting de website geleid om hen van daaruit te informeren over de mogelijkheden tot het indienen van een hulpvraag. Er wordt op dit moment gewerkt aan het robuuster inrichten van deze klantreizen. Dit draagt bij aan het steeds beter bereiken van de doelgroep.

3.6 Gamechangers in de werkwijze van NZF

De dienstverlening van NZF bevat een aantal elementen die hieronder worden toegelicht. Deze kun je zien als de werkzame elementen van (de dienstverlening van) NZF, oftewel de gamechangers. Dit zijn elementen die ervoor zorgen dat doelgroepen bereikt worden die anders - door reguliere voorzieningen - niet worden bereikt. Ook dragen deze gamechangers bij aan mensen duurzaam uit de armoede en/of schuldenproblematiek te krijgen.

Menselijke maat

De menselijke maat is een belangrijk aspect in de dienstverlening van NZF. De noodzaak van het hanteren van die menselijke maat is door diverse maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder de toeslagenaffaire, nog sterker naar boven gekomen. De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling schreef onlangs 'Solidariteit als waarde verdwijnt wanneer je protocollen en procedures moet volgen of formulieren moet invullen om je recht te krijgen'.

Deze menselijke maat ligt aan de basis van de dienstverlening van het NZF, vanuit moreel en spiritueel oogpunt. Alle aanvragers worden gedurende het traject persoonlijk benaderd door de sociale professionals. Er is direct en persoonlijk contact, ook als de aanvraag via een intermediair is gedaan. Uiteraard zijn er bepaalde documenten en gegevens nodig om te kunnen beoordelen of iemand in aanmerking komt voor assistentie vanuit NZF. Van automatiseringen of algoritmes is echter geen sprake. Iedere aanvraag die in behandeling wordt genomen, wordt door een ervaren, sociale professional benaderd voor een verdiepend gesprek.

Voor elke aanvraag wordt geprobeerd maatwerk te leveren. Er wordt geluisterd, meegedacht en altijd afgesloten met een oprechte smeekbede. Die menselijke maat uit zich ook in hoe er over aanvragers wordt gesproken en hoe dit in alle (marketing)communicatie tot uiting komt. Vanuit waardigheid en gelijkwaardigheid, vanuit potentie, nooit herkenbaar in beeld en altijd geanonimiseerd.

→ **Mohammed (41)**

Mohammed is, na een heftige periode waarin hij te maken kreeg met een faillissement en een scheiding, dakloos geraakt. Hij verloor alles. Zijn partner, zijn woning, zijn werk en zijn volledige vermogen. Hij had tevens geen familie waar hij langdurig op kon terugvallen, waardoor hij letterlijk op straat kwam te staan. Hij besloot te “wonen” in het bos. Nadat hier een krantenartikel aan werd gewijd in een gerenommeerde krant, besloot NZF eropaf te gaan. Wie is deze Mohammed en op welke manier kan NZF hem van dienst zijn? Deze outreachende en persoonlijke benadering zorgt ervoor dat mensen letterlijk en figuurlijk gezien worden. Niet wachten totdat iemand om hulp roept, maar vanuit een menselijke en gelijkwaardige wijze in contact treden.

Holistische benadering

De opgedane ervaringen binnen NZF leert het team om een holistische benadering te hanteren. Het wordt steeds duidelijker dat het rendoert om breed te kijken naar de aanvragen die worden ingediend en de hulp daarop af te stemmen, ook als een vraag die op het eerste gezicht vrij eenvoudig klinkt. Er zijn vaak meerdere knoppen waaraan gedraaid kan worden die een oplossing kunnen bieden voor bepaalde problematiek. Zeker in zeer complexe situaties is die holistische benadering essentieel. Dit betekent dat de hulp die geleverd wordt niet altijd van financiële aard hoeft te zijn, maar ook van spirituele of psychosociale aard kan zijn ⁴.

Spreken van dezelfde taal

Mensen in kwetsbare situaties, zoals mensen die in armoede leven, kunnen heel wat barrières ervaren. Het werk dat door professionals binnen de kaders van een formele hulporganisatie wordt verricht, bereikt niet iedereen. Hiermee lijkt kwalitatieve zorg en ondersteuning niet voor iedereen toegankelijk te zijn.

Het NZF probeert een groot deel van die barrières te overbruggen. Een manier waarop dat gebeurt, is door het spreken van dezelfde taal, zowel letterlijk als figuurlijk. De hulp van, voor en door de Nederlandse moslimgemeenschap verkleint de afstand tussen de dienstverlener en de hulpbehoevende. De intra-community service is hierbij zeer helpend. Het NZF bestaat voor het grootste deel uit vrijwilligers, allen onderdeel van diezelfde doelgroep. Dat betekent dat degenen die Zakat-gelden afstaan, distribueren, en ontvangen, uit dezelfde gemeenschap komen. De NZF-medewerker kan een buurtgenoot zijn of iemand die in dezelfde moskee bidt.

⁴ Bureau Krachtwijken, Dibi B. (2020). kennisopenbaarbestuur.nl/rapporten-publicaties/knelpunten-en-oplossingen-voor-het-sociaal-bereik-van-instanties-op-wijkniveau/

Daarnaast spreken de NZF-medewerkers dezelfde taal in de letterlijke zin van het woord. Taal is in veel gevallen de brug die mensen verbindt. Voor hulpaanvragers die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen, kan het moeilijk zijn om in Nederlandse woorden uit te drukken hoe zij zich voelen en wat de concrete hulpvraag is. Door het diverse team van NZF, kan er in meerdere talen gecommuniceerd worden met de aanvragers. Bovendien zal er geen betekenis verloren gaan in een vertaling door tussenpersonen. Zo kan de dienstverlening plaatsvinden in het Nederlands, maar op dit moment ook in het Syrisch Arabisch, Marokkaans Arabisch, Klassiek Arabisch, Turks, Berbers, Urdu of Bosnisch. Dit draagt niet alleen bij aan een laagdrempelige maar ook aan een efficiëntere dienstverlening.

Snelheid dienstverlening

De nood van bepaalde hulpvragen is soms zo hoog dat de snelheid van handelen essentieel is. Door de snelle dienstverlening van NZF, wordt getracht verergering van de problematiek voor te zijn. De meeste aanvragen hebben het geld binnen zeven werkdagen op hun rekening staan. In noodgevallen zelfs binnen een dag. Door het snelle handelen zijn huisuitzettingen en zelfs zelfmoorden voorkomen. Diezelfde snelheid wordt ook nagestreefd als het gaat om het doorverwijzen van aanvragen richting hulpverleningsorganisaties, coaches of andere dienstverleners. Het ijzer smeden wanneer het heet is.

Daar laat de realiteit zien dat een snelle hulp- en dienstverlening niet vanzelfsprekend is. Organisaties en bedrijven zijn in veel gevallen veel tijd kwijt aan registraties, het aanvragen van beschikkingen en zijn afhankelijk van wachttijden alvorens zij aan de slag kunnen en mogen met dergelijke casuïstiek. Dat kost tijd, die er niet altijd is.

Snel handelen levert niet alleen snel resultaat op, maar ook vertrouwen en hoop. Het laat zien dat er wel degelijk mogelijkheden zijn en genoeg hulpverleners, dienstverleners en instanties die van goede wil zijn ⁵.

Vrij besteedbaar geld

Armoede werkt door op bijna alle leefgebieden. Er ontstaan problemen met wonen, werk, educatie en gezondheid die vervolgens weer leiden tot stress ⁶.

Waar het NZF vrij uniek in is, is dat aanvragers vrij besteedbaar geld kunnen ontvangen. Sinds het begin van NZF worden Zakat-gelden gegeven zonder verplichtingen of tegenprestaties. Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat in het geval van geldnood, hoe logisch dat ook klinkt, geld vaak de beste oplossing is. De realiteit is echter dat geld vaak niet vrij besteedbaar gedeeld wordt. In plaats daarvan wordt witgoed verstrekt, een opleiding of een rekening betaald. Er wordt als het ware voor de aanvragers gedacht, hen ruimte ontnomen om zelf na te denken.

Onderzoekers van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) geven talloze voorbeelden van studies van over de hele wereld die hebben bewezen dat “vrij besteedbaar geld” helpt ⁷. Een aantal voordelen van “vrij besteedbaar geld” aanbieden die de OESO-onderzoekers noemen, zijn de afname van armoede, lange termijn voordelen qua inkomen, en de gezondheid- en belastingopbrengsten. Daarnaast tonen (internationale) studies verbanden aan met minder ongelijkheid, minder criminaliteit, en hogere economische groei en emancipatie. Het geven van een geldgift kan geld besparen.

De belangrijkste reden dat mensen arm zijn, is dat ze niet genoeg geld hebben.

Charles Kenny (Ontwikkelingseconoom)

⁵ Column Sociale Vraagstukken, Hoogleraar Kremer, M. (2022). <https://www.socialevraagstukken.nl/column/liever-betrouwbare-professionals-dan-blind-vertrouwen-in-de-overheid/>

⁶ Gezondheidsverschillen voorbij, Raad voor Volksgezondheid en Samenleving. www.adviezen.raadrvs.nl/gezondheidsverschillen-voorbij/

⁷ Unconditional Cash Transfers, Kenia (2016). <https://www.poverty-action.org/study/impact-unconditional-cash-transfers-general-welfare-kenya>

“

Naast de vele financiële voordelen die het met zich meebrengt, zendt het geven van “vrij besteedbaar geld” een belangrijk signaal uit: **“Wij vertrouwen jou.”** ”

”

Het geven van een geldgift kan *geld besparen.*

Het Nationaal Zakat Fonds (NZF) gelooft in een samenleving waarin moslims de krachten bundelen en harmonie en welvaart brengen voor iedereen.

Share

Kortom, de wetenschap laat zien dat het geven van “vrij besteedbaar geld” bewezen effectief is. Vanuit de islamitische traditie is dit niet anders. De Zakat is van oudsher altijd een middel geweest dat werd gezien als iemands recht. Oftewel, de ontvangende persoon besluit zelf wat hij of zij nodig acht. Naast de vele financiële voordelen die het met zich meebrengt, zendt het geven van “vrij besteedbaar geld” een belangrijk signaal uit: “Wij vertrouwen jou.” Er komen geen stapels formulieren, registratiesystemen, en een leger aan controleurs aan te pas die het wantrouwen en de controledrang vergroten. Het vrij besteedbare geld dat wordt toegekend, wordt door niemand gecontroleerd of het goed is besteed. Het NZF vertrouwt erop dat de aanvragers zelf het beste weten waar zij behoefte aan hebben en hoe ze het geld het beste in kunnen zetten. Uiteraard wordt daarover meegedacht, de regie ligt echter bij de aanvrager.

Het geven van keuzes geeft mensen (zelf)vertrouwen en jaagt participatie aan. De financiële autonomie die hiermee behouden blijft, geeft daarnaast rust en ruimte. De aanvragers (en hun gezinnen) houden de regie over hun leven in eigen handen, en krijgen zo niet het gevoel dat ze hier de controle over kwijt raken. Deze manier van empoweren stimuleert de mensen die kansen zien en vooruit willen, vanuit eigen kracht in plaats van regels.

“**Armoede gaat om een gebrek aan cash. Het is geen kwestie van domheid**
Joseph Hanlon (Econoom)”

Samenwerking met organisatie

NZF is een fonds 2.0. Dat houdt in dat mensen niet alleen een beroep kunnen doen op een financiële impuls, maar ook ondersteund worden in het vinden van de juiste hulp en begeleiding bij hun vragen. Zo is NZF een linking pin tussen aanvragers en hulp- en dienstverlenende organisaties. Er wordt altijd ingezet op het vinden van oplossingen voor verschillende uitdagingen met als doel om mensen duurzaam verder te helpen en hun (financiële, psychosociale en spirituele) zelfredzaamheid te vergroten.

NZF bepaalt samen met de hulpaanvrager en diverse experts zorgvuldig of aanvullende hulpverlening nodig is. De expertise van het sociaal werk team, de samenwerkingspartners en de behoefte van de aanvrager zijn hierin leidend.

Samenwerking met hulp- en dienstverlenende organisaties is daarbij essentieel en een belangrijke bouwsteen voor succes. Zo wordt er samengewerkt met bijvoorbeeld GGZ-instellingen en wijkteams. Van bewindvoerders en schuldhulpverleners tot aan specifieke (jeugd)hulpverlening.

De samenwerkingen met de diverse (sociale) organisaties is op basis van wederkerigheid. Zo hebben organisaties de mogelijkheid om een aanvraag in te dienen voor en/of namens een zogeheten cliënt, bijvoorbeeld omdat een financiële impuls zou kunnen helpen. Tegelijkertijd verwijst NZF ook graag een potentiële cliënt door naar een hulp- en/of dienstverlenende organisatie zodra een specifieke hulpvraag zichtbaar wordt. Dit gebeurt zo snel en zo laagdrempelig mogelijk, met in- en toestemming van desbetreffende aanvrager.

“Ik sta er niet alleen voor en ik ben onderdeel van een community waar ik op terug mag vallen”

Hülya

The background is a solid teal color. It features large, white, hollow outline letters scattered across the page, including 'E', 'O', 'S', 'e', 'P', 'c', 'm', 'c', 'w', and 's'. A diagonal gradient, transitioning from a lighter teal at the top to a darker teal at the bottom, is applied across the entire page. The main title is centered in the upper half.

Doelgroep- analyse: wie doet beroep op NZF?

Dit hoofdstuk schetst een beeld van de demografische kenmerken van de aanvragers en de typen hulpvragen die veelal gedaan worden bij het NZF. De analyse is gedaan aan de hand van de gegevens van 543 geassisteerde mensen die tussen april 2020 en februari 2022 een beroep deden op het fonds.

De doelgroep was vrij divers, maar bevond zich veelal in erg schrijnende situaties. Van alleenstaande moeders die met kinderen al bijna het huis uit werden gezet tot aan dakloze jongvolwassenen die al een tijd lang in de auto slapen. Van eenzame ouderen die het hulpsysteem niet kennen en daardoor in diepe schulden terecht kwamen tot aan weduwen die door taalbarrières – na het overlijden van hun partner – letterlijk en figuurlijk met hun handen in het haar zaten.

Hoe zijn zij eigenlijk bij NZF terecht gekomen?

Uit de data van het NZF blijkt dat de meeste aanvragers in aanraking zijn gekomen met het NZF via familie en/of vrienden (31%).

4.1 Demografie

Woonplaats

De meeste aanvragers concentreren zich rondom de G4 (de vier grootste steden in Nederland): Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. De meeste aanvragers zijn woonachtig in Amsterdam (18%) en deden een aanvraag om te voorzien in hun basisbehoeften. Uit de data van het NZF is te zien dat 73% van alle Amsterdamse aanvragers, woonachtig zijn in verschillende wijken uit stadsdeel West. Uit Rotterdam komen bijna de helft van de aanvragen (47%) uit stadsdeel Rotterdam-Zuid. Bijna een kwart van de Utrechtse aanvragers (24%) wonen in Utrecht Zuidwest, waar de bekende wijken Kanaleneiland en Transwijk liggen. De tweede grootste groep aanvragers uit Utrecht komt uit Noordwest (waarin onder andere Zuilen en Ondiep liggen). Dat een groot deel van de aanvragen uit deze steden uit zogenoemde krachtwijken komt is geen verrassing, maar bevestigt dat het krachtwijkenbeleid niet voldoende resultaat oplevert voor de mensen in die wijken en dat deze wijken meer aandacht verdienen. Aan de andere kant toont het ook aan dat mensen uit deze wijken het NZF wél weten te vinden. De problematiek en specifieke doelgroep verschilt per wijk.

Een ander belangrijk inzicht uit de wijkanalyse is de opvallende afwezigheid van een aantal zogeheten krachtwijken, zoals Overvecht in Utrecht en Hoge Vucht in Breda. Daarnaast ontbreken ook de minder stedelijke gebieden en de noordelijke steden, zoals Groningen. NZF is van plan om nader te verkennen waar dit aan ligt. Eventueel zal daarbij een actievere communicatie en outreachende aanpak gehanteerd worden. Op maat beleid voeren is ook in lijn met de uitkomsten van de KIS Wijkmonitor. Zo stelt het kennisplatform dat de leefbaarheid in kwetsbare wijken onder druk staat en adviseert het om op maat beleid te ontwikkelen voor een effectievere wijkaanpak, gericht op specifieke subgroepen die nu oververtegenwoordigd zijn in de armoedecijfers⁸.

Uit de data van het NZF is te zien dat 73% van alle Amsterdamse aanvragers, woonachtig zijn in verschillende wijken uit stadsdeel West. Uit Rotterdam komen bijna de helft van de aanvragen (47%) uit stadsdeel Rotterdam-Zuid.

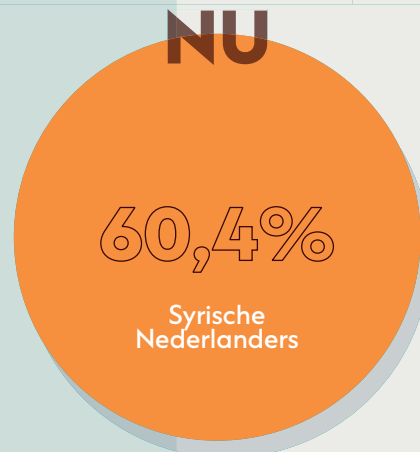

⁸ Wijkmonitor, Kennisplatform Inclusief Samenleven (2022). www.kis.nl/artikel/vernieuwde-kis-wijkmonitor-laat-grote-verschillen-leefsituatie-zien

Culturele achtergrond

Zakat aanvragers

- :: Afghanistan
- :: Bulgarije
- :: Canada
- :: Caribische eilanden
- :: Colombia
- :: Egypte
- :: Irak
- :: Kroatië
- :: Libië
- :: Marokko
- :: Nederland
- :: Nigeria
- :: Pakistan
- :: Palestina
- :: Somalië
- :: Suriname
- :: Syrië
- :: Tunesië
- :: Turkije
- :: Venezuela

Culturele achtergrond

De doelgroep van het NZF bestaat uit zeer diverse Nederlandse moslims. Zo is er met meer dan twintig verschillende etniciteiten sprake van een grote diversiteit aan culturele achtergronden. Van Somalisch tot aan Colombiaans, van Afghaans tot Bosnisch.

Sinds enkele maanden wordt een grote toename gezien van aanvragers die oorspronkelijk uit Syrië komen. Ook dit is in lijn met de uitkomsten van de hierboven al genoemde KIS Wijkmonitor. Zij zijn de Nederlandse taal vaak (nog) niet machtig waardoor de gesprekken vaak in eigen taal worden gevoerd.

Het aandeel Nederlanders met een Syrische achtergrond die beroep deed op NZF, is in verhouding groter dan andere etnische minderheden binnen de moslimpopulatie. Op basis van de kwalitatieve data van NZF zien wij ook dat de leefsituatie van deze aanvragers vaak schrijnend is en dat dit verschillende (vaak gecombineerde) oorzaken kent. De oorzaken die in deze cases ten grondslag liggen zijn: de enorme financiële verantwoordelijkheid die zij ervaren richting hun familie in Syrië, de (informele) schulden die zij hebben opgebouwd tijdens het vluchten, de kosten die zij maken voor gezinshereniging en het inrichten van een kaal huis, zonder buffer. Tevens helpt het ook niet mee dat zij de Nederlandse taal niet machtig zijn, het Nederlands (zorg)systeem en de route richting (vroegtijdige) hulp niet kennen en afstand ervaren richting hulporganisaties.

Migranten uit Syrië hebben hoogste armoederisico en zijn oververtegenwoordigd in de armoedecijfers.

Uit cijfers van het CBS blijkt dat migranten uit Syrië, met maar liefst 54%, het hoogste armoederisico hebben. Dit beeld wordt bevestigd door de recent verschenen Wijkmonitor van KIS. Zij hebben niet alleen het hoogste armoederisico, maar zijn op dit moment ook daadwerkelijk oververtegenwoordigd als het gaat om de armoedecijfers.

De groei onder deze specifieke doelgroep sluit dus aan bij de landelijke berichten over de schrijnende armoede onder Nederlandse Syriërs, maar zal in het geval van NZF ook te maken hebben met de grotere zichtbaarheid onder deze doelgroep. Zo heeft het NZF het afgelopen jaar specifiek ingezet op anderstalige communicatie-uitingen, zoals in het Arabisch, Bosnisch, Turks en Indonesisch om zoveel mogelijk mensen te bereiken die de Nederlandse taal niet (goed genoeg) machtig zijn.

Leeftijd en hulpvraag

De gemiddelde leeftijd van alle aanvragers op het moment dat de aanvraag werd ingediend was 37 jaar. In de leeftijdscategorie van 18 tot en met 25 jaar was de hulp het vaakst nodig voor de basisbehoeften. Dit is in lijn met de landelijke trends en onderzoeken, waaronder die van het Nibud en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Steeds meer jongeren en jongvolwassenen verkeren in financieel kwetsbare situaties⁹.

⁹ Documentaire De Schuldmachine, BNNVARA (2022). www.bnnvara.nl/artikelen/waarom-komen-jongeren-steeds-meer-met-schulden-te-zitten

→ Elina (21)

Elina is een jonge vrouw die opgegroeid is zonder haar ouders. Haar moeder is op jonge leeftijd overleden en haar vader verdween uit haar leven toen zij nog minderjarig was. Samen met haar broertje woonde ze tijdelijk bij familie in, maar het bleek al gauw geen wenselijke situatie te zijn. Haar broertje kwam onder toezicht te staan van Jeugdzorg en is sinds zijn achttiende levensjaar thuisloos. Hij slaapt de ene keer bij vrienden en soms bij Elina. Elina woont in een jongerenopvang, waar zij een eigen studio heeft toegewezen gekregen. Zij krijgt wekelijks begeleiding. Haar broertje logeert regelmatig bij haar, terwijl dit officieel niet mag. Elina wil haar broertje graag beschermen en bij zich houden. Zowel Elina als haar broertje hebben, mede door hun geschiedenis, veel meegemaakt. Dit heeft tot op de dag van vandaag nog invloed op hun dagelijkse leven. Door de levenssituaties van Elina en haar broertje zijn zij in financieel kwetsbare situaties terecht gekomen. Zo hebben zij beiden, in hun jonge levensjaren, al schulden opgebouwd en heeft haar broertje nu officieel geen eigen woonplek. De hulpvraag aan NZF was: ondersteuning bij de financiële achterstanden.

Gender en gezinssamenstelling

Bijna tweederde van de aanvragen is gedaan door vrouwen, van wie het grootste deel gescheiden of alleenstaand is. Voor een groot deel van hen geldt dat zij vaak erg afhankelijk waren van een partner, die door een scheiding is weggevalen. Zodra die financiële stabiliteit wegviel, werd het voor hen moeilijker om het hoofd boven water te houden. Met name de alleenstaande moeders ervaren extra moeilijkheden.

De meeste aanvragen werden gedaan door vrouwen (64%) van wie het grootste deel gescheiden of alleenstaand (67%) is.

Sommigen van hen hebben nooit geleerd om te budgetteren en weten hun weg niet te vinden in de Nederlandse samenleving. Ook ervaren zij grote uitdagingen rondom de (opvoeding van de) kinderen. Zo geven zij aan dat de kinderen vaak de dupe zijn/worden van de situatie, bijvoorbeeld doordat ze niet voldoende geld hebben voor sporten of huiswerkbegeleiding. Dit gevoel wordt versterkt door de toegenomen maatschappelijke druk met betrekking tot kleding en smartphones die vriendjes wel hebben¹⁰.

Ook ervoeren zij problemen met de kostendelersnorm waarbij kinderen vanaf 21 jaar geacht werden mee te betalen aan de leefkosten (indien zij niet meer studeerden). Inmiddels is deze wetgeving aangepast. NZF juicht deze wetswijziging van minister Schouten van Armoedebeleid toe, waarin de leeftijd voor toepassing van de kostendelersnorm is verhoogd naar 27 jaar.

¹⁰ Opgroeien en opvoeden in armoede, Nederlands Jeugdinstituut (2020). www.nji.nl/system/files/2021-04/Opgroeien-en-opvoeden-in-armoede.pdf

Bijna een derde van de gescheiden en alleenstaande vrouwen (32%) heeft een leeftijd tussen de 21 en 30 jaar oud en maar liefst 73% is jonger dan 45 jaar. Het zijn dus vooral jonge vrouwen die aan de start staan van hun leven. Uit de ervaring van de sociale professionals binnen NZF blijkt dat deze groep enorm talentvol is en vol potentie zit.

Sommigen van hen spreken meerdere talen vloeiend. Anderen hebben diploma's behaald in het land van herkomst en zijn maatschappelijk zeer betrokken.

→ **Alena (36)**

Een universitair opgeleide vrouw uit Albanië, had een goede baan, jonge kinderen en besloot alles achter zich te laten voor een betere toekomst. Ze vluchtte voor haar gewelddadige ex-man. Een krachtige moeder van drie jonge kinderen die een aantal jaar geleden, via zeven verschillende landen, terecht kwam in Nederland. Een onbekend land, geen familie en ook de Nederlandse taal en gebruiken waren niet altijd gemakkelijk te leren. Ze moest, ondanks haar kennis en kunde, volledig opnieuw beginnen. Nog steeds is het voor haar ontzettend moeilijk. Ze heeft veel opgeofferd om haar kinderen een gezond en gelukkig leven te schenken en dat blijft ze doen.

Wat haar het meest pijn doet? Dat ze haar kinderen niet alles kan geven waar zij recht op hebben. Denk aan fijne slaapkamers, nette kleding, speeltjes, uitjes et cetera. Zo durven ze bijvoorbeeld ook geen vrienden thuis uit te nodigen omdat de kamers in slechte staat verkeren. Alena doet haar best om zo zuinig mogelijk te leven en iedere maand geld over te houden om hun woning in te richten. Helaas is dat door de opgebouwde schulden, sinds haar komst in Nederland, niet altijd gemakkelijk. Alena wilt graag weer aan het werk, maar moet volledig opnieuw beginnen. Alena doet beroep op NZF voor een financiële impuls en ondersteuning bij het waarmaken van haar dromen.

Op de tweede plek staan de getrouwde vrouwelijke aanvragers (22%). Dit is een diverse groep waarin het woord 'getrouwd' soms slechts een formaliteit is aangezien ze zich in een (vecht)scheiding bevinden en/of de partner fysiek dan wel mentaal en financieel afwezig is.

Van de mannelijke aanvragers (36%) zijn de meesten gehuwd (39%) of alleenstaand (38%). In tegenstelling tot de vrouwelijke aanvragers is 'slechts' 19% van de mannelijke aanvragers gescheiden.

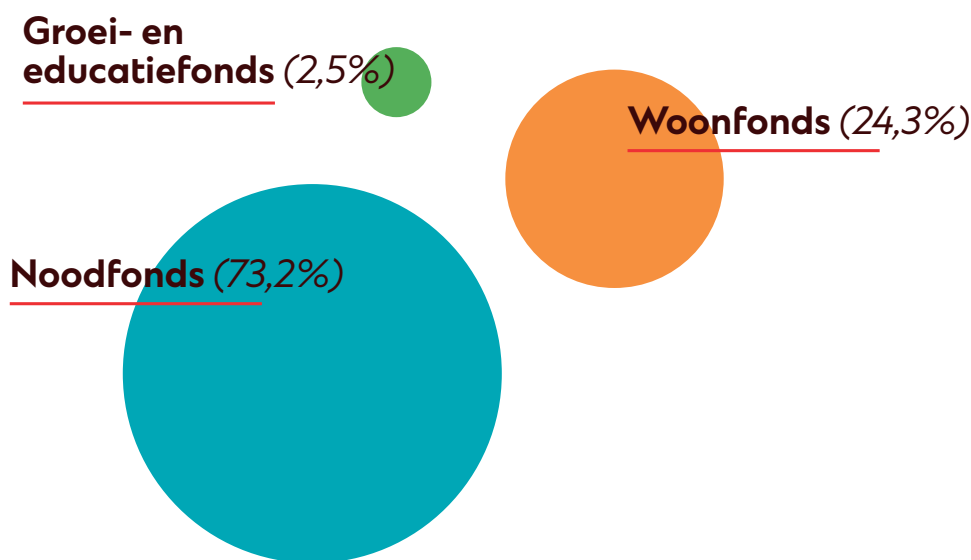

Hulpvragen en multiproblematiek

De doelgroep van NZF is vrij divers, zoals in hoofdstuk 4 te lezen is. Deze diversiteit is ook te zien op het gebied van de hulpvragen die gedaan zijn bij NZF.

Verdeling fondsen

De meeste aanvragen worden ingediend voor het noodfonds. In het noodfonds gaat het veelal over de basisbehoeften en wordt vaak om steun gevraagd bij het bekostigen van boodschappen, nieuwe kleding of bij het betalen van de huur. Dit zijn vrijwel allemaal schrijnende situaties waarbij een snelle oplossing zeer gewenst is. Niet alleen om koelkasten te vullen, maar ook om iemand een dak boven het hoofd te garanderen. Er melden zich ook aanvragers die in erbarmelijke omstandigheden wonen, geen geld hebben om hun woning in te richten met basis meubilair. Daarvoor kan beroep worden gedaan op het woonfonds. Een bijdrage van het NZF helpt hen dan in het bewoonbaar maken van hun woning en daarmee het creëren van een veiligere thuisbasis.

→ Suad (45)

Mevrouw deed, via een islamitisch geestelijk verzorger, een aanvraag bij NZF. Haar situatie was zeer schrijnend. Haar partner was gediagnosticeerd met kanker, waardoor zij en haar twee kinderen veel tijd spendeerden in het ziekenhuis. Er was weinig zicht op herstel. Op financieel vlak heeft dit gezin het altijd moeilijk gehad. Haar partner (toentertijd taxichauffeur) ondersteunde met zijn inkomen zijn gezin in Nederland en zijn familie in Afghanistan. Daardoor was nooit sprake van luxe voorzieningen en hebben ze om die reden nooit kunnen sparen. Haar partner was ook altijd degene die de administratie regelde en de inkomsten beheerde.

Inmiddels is haar partner overleden en zij bleken niet verzekerd te zijn voor de uitvaartkosten. Die kosten hielden haar wakker en bezorgden haar enorm veel stress. Mevrouw heeft zelf nooit geleerd om te budgetteren en wist ook niet wat zij kon verwachten. Ook bleek dat mevrouw niet als mede-huurder stond ingeschreven waardoor er een kans tot ontruiming van de woning bestond. Verder ontving mevrouw veel bezoek vanuit het buitenland om te condoleren die zij met beperkte middelen moest verzorgen. Ze maakt zich vandaag de dag nog grote zorgen over de eindafrekening van het gas, water en licht. Mevrouw doet beroep op NZF voor een financieel impuls om de kosten zoveel mogelijk te dekken.

Rondkomen

Tijdens ieder intakegesprek wordt gevraagd naar de financiële situatie van aanvragers. De overgrote meerderheid geeft tijdens de gesprekken aan niet rond te kunnen komen (84%). Het gaat daarbij onder andere over het dagelijks moeten nadenken over geld en schaarste. Zo geven zij bijvoorbeeld aan dat het hen niet lukt om verder te denken dan het hier en nu. Het lijkt erop dat zij vooral bezig zijn met overleven. Deze groep heeft bij elkaar 229 kinderen die opgroeien in financieel moeilijke omstandigheden. Bijna een derde van de kinderen is tussen de 5 en 11 jaar oud en 27% van hen is zelfs tussen de 0 en 4 jaar oud. Het niet rond kunnen komen heeft een groot effect op het gezin.

Veel aanvragers ervaren naast de financiële druk, ook een schuldgevoel richting hun kinderen, stress en gevoelens van falen, onder andere in hun ouderschap.

Om aan de toekomst te denken is bandbreedte nodig, maar die is belast door schaarste. Daardoor blijven mensen in het hier en nu.

Sendhil Mullainathan & Eldar Shafir Boek: *Schaarste*.

Onderzoek en inzichten van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) laten dit ook zien. Zo stellen zij: “Langdurige armoede kan een vorm van chronische stress bij ouders veroorzaken die een negatieve invloed heeft op hun psychisch welzijn, hun rol als opvoeder en de interactie tussen ouders en kind.”¹¹

Schuldenproblematiek

Op de vraag of de aanvrager (in)formele schulden heeft, antwoordt 62% met “ja”. Dit kunnen schulden zijn bij kennissen, vrienden en/of familieleden, maar ook bij instanties. Er zijn veel aanvragers met schulden die een aanvraag doen om hun zorgverzekeringsschuld (gedeeltelijk) af te kunnen betalen, hun huurachterstand in te halen om uithuisplaatsing te voorkomen, of hun energie- en waterrekening te kunnen betalen. De schuldbedragen variëren en lopen op van de honderden tot tienduizenden euro's. De overige 38% geeft aan geen (in)formele schulden te hebben.

In de aanvragen waar sprake is van schuldenproblematiek heeft 79% geen schuldhelpverlening, terwijl NZF heeft geconstateerd dat schuldhelp en soms zelfs bewindvoering noodzakelijk is.

In de meeste gevallen is schuldhelp (en soms zelfs bewindvoering) noodzakelijk om duurzaam te groeien. Om die reden worden aanvragers bij NZF gestimuleerd tot hulp vragen, zeker als het gaat om schuldhelpverlening. Het principe dat daarbij wordt gehanteerd is: “Geen Zakat zonder Traject”. Als er sprake is van problematische schulden (schulden die zij zelf niet binnen twee of drie jaar af kunnen betalen) begeleiden we hen richting schuldhelpverlening. Pas op het moment dat dat traject is gestart, zullen zij beroep kunnen doen op het noodfonds. Als men ervoor kiest om daarvan af te zien, betekent dat ook dat zij geen beroep kunnen doen op een volledig fonds.

¹¹ Armoede en stress bij ouders, Nederlands Jeugdinstituut. www.nji.nl/armoede/stress-bij-ouders

Wat betreft de informele schulden zijn een aantal belangrijke zaken zichtbaar geworden. Diverse cases laten zien dat er soms ook sprake is van “informele deurwaarders” oftewel, mensen die hun geleende geld opeisen en wekelijks voor de deur staan om de druk op te voeren. In sommige gevallen leidt dit tot zeer ongemakkelijke en vervelende situaties waarbij bedreigingen en chantage eerder regel dan uitzondering zijn. Op dit moment lijkt er weinig zicht te zijn op deze informele schulden en de gevolgen die daarmee gepaard gaan. Deze specifieke schulden worden bijvoorbeeld ook niet erkend door de schuldsanering of door bewindvoerders. Hiermee blijft het probleem bestaan. In de praktijk ziet NZF bijvoorbeeld ook dat er formele schulden ontstaan door de druk van de informele schulden. Tijdens het screenen wordt regelmatig opgemerkt dat vaste lasten worden gestorneerd om het vervolgens over te maken aan een persoon. Bij het navragen hiervan, blijkt dit te gaan om informele schuldeisers.

83%

van de aanvragers heeft geen hulpverlening

NZF bereikt dus een grote groep Nederlandse moslims die nog geen hulpverlening hebben, maar daar wel baat bij zou hebben. Dit geldt niet enkel voor schuldhelpverlening. NZF probeert deze specifieke aanvragers toe te leiden naar passende hulp. In veel gevallen staan zij daar wel voor open, maar dat gaat niet altijd vanzelf. Het gaat hier om een doelgroep met een grote afstand tot de huidige sociale infrastructuur. De mensen waar je als organisatie, gemeente en fonds graag “achter de voordeur” komt. Het zijn van een linking pin vraagt om geduld en luisteren naar de zorg en angst die achter de weerstand hoorbaar is.

Uitspraken als: “Ik vertrouw hen niet”, “Ik ben bang dat ze mijn kinderen van mij afpakken” en “Zij begrijpen mij en mijn cultuur niet” zijn niet op twee handen te tellen. De afstand tot de huidige infrastructuur gaat niet alleen om de letterlijke afstand, maar ook om onbegrip naar het systeem en hardnekkige, negatieve beelden over betrokkenheid van hulpverleningsorganisaties.

Los daarvan weten de mensen vaak zelf niet waar ze moeten aankloppen voor ondersteuning. NZF ondersteunt in dat geval in het zoeken naar de meest passende hulpvorm. In het toeleiden richting de juiste hulp is het NZF opgevallen dat niet iedereen openstaat voor formele hulp- en dienstverleners. Voor informele netwerken, organisaties die veelal werken met vrijwilligers en ervaringsdeskundigen staan deze aanvragers wel open. Het vrijwillige karakter van deze organisaties zorgt ervoor dat men ervoor open durft te staan om hun verhaal te delen.

Denk in dit soort gevallen aan een zelforganisatie waar mensen werken met dezelfde etnische en religieuze achtergrond.

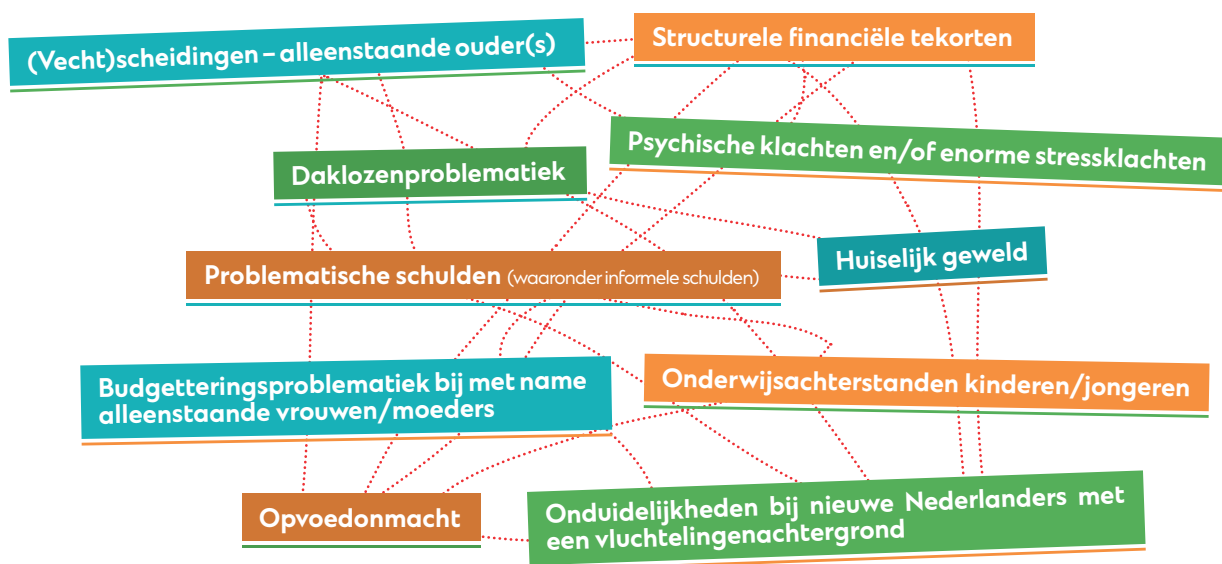
Het kunnen verhouden tot en identificeren met de ander werkt. Om die reden werkt NZF niet alleen samen met formele organisaties zoals de wijkteams, maar ook met mensen en organisaties die met name informele hulp bieden.

Multiproblematiek

De meeste aanvragers binnen NZF hebben meerdere problemen en hulpvragen. Deze lopen soms in elkaar over of stapelen zich op. Op het moment dat de problemen zich opstapelen, verergert de situatie en kunnen deze individuen en gezinnen vaak ook door de bomen het bos niet meer zien.

In het sociaal domein wordt regelmatig gesproken over deze type cases, oftewel multiprobleem-cases. Individuen en gezinnen die langdurig kampen met een combinatie van problemen op sociaal, psychisch en financieel vlak. Soms hebben zij bewust geen hulpverlening. Zij zijn ervan overtuigd dat hulpverlening geen positieve uitwerking zal hebben op hun leefsituatie en er heersen hardnekkige beelden over bijvoorbeeld uithuisplaatsingen van kinderen.

Er zijn diverse thema's en vraagstukken die regelmatig voorbij zijn gekomen, in willekeurige volgorde:

Coronacrisis

Corona heeft grote gevolgen gehad voor het dagelijks leven van mensen. Omdat NZF in coronatijd is gelanceerd, is het belangrijk om kort te benoemen welke invloed de coronacrisis heeft gehad op het welbevinden van de mensen die een aanvraag hebben ingediend. Er is niet expliciet gevraagd welke invloed de coronacrisis heeft (gehad) op de mensen. Wel is gevraagd naar hoe het met ze gaat op persoonlijk, sociaal, financieel, en spiritueel vlak, waarbij de coronamaatregelen en de coronacrisis in zijn geheel regelmatig genoemd zijn. Uit de verkenning van de documenten blijkt dat een deel van de mensen expliciet heeft aangegeven direct of indirect beïnvloed te zijn door de coronacrisis.

Niet alleen heeft het virus direct effect gehad op (verlies van) banen, (achterstand in) onderwijs van kinderen en (teruglopende) financiën, ook heeft het indirect effect gehad op het sociaal netwerk van mensen. Denk alleen al aan de manier waarop we contact met elkaar hebben, vanuit letterlijke afstand.

Tijdens de diverse telefonische intakegesprekken die gevoerd zijn met aanvragers, zijn verschillende geluiden en ervaringen opgehaald. In het begin van de coronapandemie klonken positieve geluiden waarbij mensen aangaven: "Nu hoef ik mensen niet uit te nodigen. Dat scheelt mij een hoop geld." Of "Het is fijn om even te focussen op mijn gezin, zonder me druk te maken over bezoek of bruiloften." Dit veranderde al gauw in 2021. De minder positieve geluiden van mensen klonken luider en gingen met name over eenzaamheid, somberheid en zelfs depressies. Het psychische welbevinden heeft een enorme knauw gekregen, waarvan de gevolgen nu niet goed te overzien zijn. Ook kwamen kinderen vanwege de intelligente lockdown vanaf maart 2020 zonder device/laptop thuis te zitten. Dit had effect op het wel of niet kunnen volgen van onderwijs, schoolprestaties en het ontstaan van leerachterstanden. Ook was er soms te weinig eten in huis en liepen de spanningen thuis op door de kleine woonruimtes voor te veel gezinsleden.

Het psychische welbevinden heeft een enorme knauw gekregen, waarvan de gevolgen nu niet goed te overzien zijn.

Impact van NZF en ervaringen

NZF
&er
wde

“De onzichtbaren” worden door NZF zichtbaarder. Dit komt doordat het lukt om toegankelijk te zijn, daardoor eerder achter de voordeur te komen en achterliggende oorzaken sneller te herkennen. Ook worden zij zichtbaarder omdat NZF hen ondersteunt bij het vinden van de meest passende hulpverlening. Hiermee worden ze gestimuleerd een beroep te doen op de sociale infrastructuur en via reguliere voorzieningen hulp te ontvangen voor hun hulpvragen.

6.1 Maatschappelijke baten

NZF zorgt voor het maximaal renderen van iedere door NZF geïnvesteerde euro in interventies. Om dit ook kwantitatief zichtbaar te maken, heeft het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) een aantal cases doorgerekend om de maatschappelijke baten in kaart te brengen. Hieruit blijkt dat bij iedere interventie tussen de 10.000 en 20.000 euro aan maatschappelijke kosten voorkomen worden. Denk hierbij aan het voorkomen van een huisuitzetting, een uithuisplaatsing van een kind, een schuldhulpverleningstraject of juist het realiseren van uitstroom uit de bijstand. NZF is voornemens om de maatschappelijke baten beter in kaart te brengen.

6.2 Ervaringen van aanvragers met NZF

Naast de maatschappelijke baten heeft NZF ook op individueel niveau veel impact gemaakt. In totaal is 5% van alle aanvragers die tussen de start van NZF, op 23 april 2020 en 1 februari 2022 een aanvraag heeft ingediend, telefonisch benaderd om te evalueren op welke wijze de ontvangen Zakat impact heeft gemaakt op hun leven en hoe zij de werkwijze van NZF hebben ervaren. Dit is volgens een vaste vragenlijst gegaan met ruimte voor persoonlijke toelichtingen, die vervolgens zijn geanalyseerd.

Zakat-ontvangers waarderen de ervaring met NZF met een 9.6.

Dit cijfer laat zien dat de dienstverlening en het contact met NZF wordt ervaren als zeer positief. Het contact wordt omschreven als: empathisch, warm, compassievol en “vanuit het hart”. Ook wordt de dienstverlening ervaren als snel, accuraat en meedenkend. Het overgrote deel van de aanvragers is met de Zakat sterk vooruit geholpen. Kwaliteit van leven is verbeterd en soms zijn mensen volledig van hun schulden geholpen. Anderen omschrijven de Zakat als een ware “gamechanger” en/of springplank. Het heeft naast verlichting ook hoop en vertrouwen gebracht. Vertrouwen in de toekomst en in een community die altijd voor hen klaar staat.

“De hulp was echt het duwtje dat ik nodig had. Ik sta nu bij een bedrijf omdat ik bezig ben om mijn eigen zaak op te starten. Jouw belletje geeft me kippenvel. Alsof God over mij waakt.”

“Ik heb het gevoel dat ik onderdeel ben van een gemeenschap. Ik ben blij en tevreden met de hulp vanuit NZF. Ik vond het heel fijn dat ik een broer-zus band kon opbouwen. Het gaf me een vertrouwd gevoel. De hulp voelde aan als een soort frisse lucht. Als een troost.”

A man's profile is shown in a dark red, low-key lighting environment. The background is blurred, suggesting a crowd or a busy setting. The man is looking towards the right. A quote is overlaid on the image in a light yellow font.

“Je kunt mij vergelijken met een goede auto. Het enige wat ik nodig had was iemand die de handrem omlaag kon doen. Dat was NZF voor mij.”

Mohammed

Uitdagingen

aanpak
nagaan
nagaan

o o o o o

Het derde domein

De filantropie wordt vaak gezien als het derde domein, naast overheid en markt. Drie domeinen die elkaar zeer goed zouden kunnen aanvullen. Zeker de innovatiekracht van de filantropie is een grote meerwaarde. Waar bijvoorbeeld gemeenten en hulpverleningsorganisaties beperkt zijn in hun handelen, kan de filantropie met nieuwe interventies “doen wat nodig is” en nieuwe dingen proberen.

NZF gelooft in een domein-overstijgende samenwerking, zeker als het gaat om armoedebestrijding. De realiteit is echter dat samenwerkingsverbanden en/of partnerschappen over domeinen heen niet altijd vanzelf gaat. Het vraagt niet alleen veel aan investering (tijd/geld), omdat je top of mind moet blijven bij elkaar. Het risico hieraan is ook dat er te veel langs elkaar heen wordt gewerkt en gesproken en dat elkaars meerwaarde te weinig gezien wordt. Hierdoor transformeert een enkele hulpvraag van een burger soms tot multiproblematiek, terwijl het antwoord voorhanden lag.

Geen vast contactpersoon

De samenwerkingen die nu zijn opgezet, zijn duurzaam omdat er sprake is van een vast contactpersoon. Zowel vanuit NZF als vanuit de desbetreffende organisaties. Zodra dit ontbreekt, is een samenwerking gedoemd te mislukken. Voor het investeren in een duurzame relatie is het essentieel gebleken om met vaste spelers samen te werken, waar je snel mee kunt schakelen indien nodig. Ervaring leert dat zodra dit niet aan de orde is, dit ook betekent dat je bij elkaar van de radar verdwijnt en dat het onnodig veel tijd kost om naar elkaar door te verwijzen.

Gemeentelijk beleid

NZF is een landelijk opererende organisatie. Dit is in de eerste plaats een kracht. Veel fondsen hebben bewust gekozen voor het afbakenen van hun scope, bijvoorbeeld door zich enkel te richten op de Randstad of op een of meerdere provincies. De realiteit is dat mensen die in de landelijke gebieden wonen hierdoor soms minder vaak beroep kunnen doen op fondsen dan mensen die in de Randstad wonen. Er ontstaat ongelijkheid in aanbod. Bij NZF wordt er geen onderscheid gemaakt in postcodes.

Deze keuze brengt ook uitdagingen met zich mee. Per aanvraag moet opnieuw gekeken worden naar het gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld op het gebied van “giften” of bijzondere bijstand), en de sociale infrastructuur in die desbetreffende gemeente. Dit kost onnodig veel tijd. Ook op dat niveau wordt nagedacht over hoe niet continue opnieuw het wiel uitgevonden hoeft te worden, bijvoorbeeld op het gebied van het giftenbeleid in relatie tot de bijstand. Zo wordt op dit moment in samenwerking met gemeenten een leidraad ontwikkeld die informatie verschaft over de Zakat in relatie tot “het giftenbeleid”. Dit ondersteunt gemeenten bij hun interne beoordelingen.

De emotionele keerzijde

De menselijke aanpak van NZF heeft ook een keerzijde. De soms zeer ingewikkelde casuïstiek doet wat met de sociale professionals in het sociaal werk team die in direct contact staan met de aanvragers. Veel aanvragers hebben behoorlijk wat meegemaakt en veel van hen zijn getraumatiseerd. Hun verhalen en emoties kunnen soms erg aangrijpend zijn. Dit kan zorgen voor emoties en triggers bij de teamleden. Ofwel omdat bepaalde situaties herkenbaar zijn voor de teamleden, ofwel omdat de verhalen dermate heftig zijn dat zij daar zelf emotioneel door geraakt worden.

Dag in, dag uit verhalen tot je nemen en een open houding en luisterend oor hebben, kan in het ergste geval leiden tot secundaire traumatisering. Trauma-gerelateerde klachten door trauma's van anderen. Om dit te voorkomen, heeft NZF naast de wekelijkse casus-overleggen ook intervisie geïntroduceerd waar ook het persoonlijke aspect van teamleden ruimte krijgt. Zelfzorg en professionaliteit staan bij NZF hoog in het vaandel en om die reden is een psycholoog gevraagd, met een specifiek expertisegebied in interculturele zorg, om het sociaal werk team te ondersteunen. Door middel van intervisie, dat eens per kwartaal plaatsvindt, staat zij stil bij ieders welbevinden en ontwikkeling. Ook is de psycholoog beschikbaar om een-op-een gesprekken te voeren, op het moment dat de sociale professionals daar behoefte aan hebben.

**Leerstellingen
en eerste aanzet
vervolgonderzoek**

Het laatste hoofdstuk van dit rapport focust zich op de eigen leerstellingen en de behoeften als het gaat om vervolgonderzoek.

Aan leren komt nooit een einde. *Desiderius Erasmus*

Leerstellingen NZF

:: **Spreiding.** NZF zal investeren in het bereiken van aanvragers in wijken en gebieden in Nederland waar nu te weinig aanvragen vandaan komen, maar waar wel signalen van armoede zijn. Er zijn nu een aantal krachtwijken en gebieden die schitteren in afwezigheid. Dit geldt ook voor provincies als bijvoorbeeld Groningen, waar de armoedeproblematiek zeer hoog is.¹²

:: **Grote toestroom vluchtelingen.** De grote toestroom van vluchtelingen vraagt wellicht om een andere aanpak. Het betreft een doelgroep met specifieke behoeften en hulpvragen. NZF is van plan te onderzoeken hoe deze groeiende groep beter ondersteund kan worden en welke samenwerkingen daarvoor nodig zijn.

:: **Spirituele zelfredzaamheid.** NZF is van plan te onderzoeken hoe de vraag naar religie, zingeving en spiritualiteit beantwoord kan worden. Aanvragers hebben veel behoefte aan spirituele ondersteuning. De evaluatie laat ook zien dat de spirituele gesprekken van grote waarde zijn geweest, die er soms ook voor hebben gezorgd dat iemand weer vertrouwen ervoer. Idealiter wordt ook dit type hulpvraag doorverwezen, maar er is op dit moment te weinig aanbod. NZF wil gaan onderzoeken welke samenwerkingsmogelijkheden er zijn, bijvoorbeeld met geestelijk verzorgers, om bij behoefte aanvullende gesprekken te voeren.

:: **Systeeminterventies.** Er zijn een aantal duidelijke patronen te zien in de honderden aanvragen die bij NZF zijn gedaan. Het gaat met name over doelgroepen in relatie tot specifieke obstakels, zoals alleenstaande en/of gescheiden vrouwen/moeders die nooit eerder hebben geleerd om te budgetteren. NZF is van plan te onderzoeken welke (systeem) interventies nodig zijn om bij te dragen aan het doorbreken van deze patronen. Dit kan in de vorm van het aanbieden van groepssessies, bijvoorbeeld met betrekking tot het budgetteren. Ook kunnen er samenwerkingen ontstaan met partijen die dit kunnen aanbieden.

:: **Arbeidskansen.** 73% van de aanvragers is onder de 40 jaar. Dit betekent dat een grote groep vrij jong is. NZF wil gaan onderzoeken hoe de potentie van deze specifieke groep kan worden benut, bijvoorbeeld door mensen aan een (beter betaalde) baan te helpen of (beter) te ondersteunen bij het vergroten van hun arbeidskansen. De huidige krapte op de arbeidsmarkt brengt hierin kansen met zich mee.

:: **Verdeling drie fondsen.** Het overgrote deel van de Zakat gaat op dit moment naar het noodfonds, terwijl een duurzamere aanpak een betere verdeling vraagt. NZF is van plan een betere spreiding te realiseren tussen de huidige drie fondsen.

:: **Inzet op preventie.** De immense problematiek vraagt om inzet op preventie. Zeker op het gebied van educatie, specifiek op de thema's "omgaan met geld" en "kennis over regelingen" is er veel winst te behalen. NZF wil graag onderzoeken welke mogelijkheden er zijn en hoe deze het beste onder de aandacht kunnen worden gebracht bij (alleenstaande) ouders, maar ook bij kinderen/jongeren.

:: **Agendering.** Het percentage aanvragers met schrijnende hulpvragen, dat niet bekend is bij hulpverleningsorganisaties, is schrikbarend hoog. NZF ervaart een grote verantwoordelijkheid om deze blinde vlek/doelgroep scherper op het netvlies te krijgen bij beleidsbepalers en hulp- en dienstverlenende instanties.

¹² <https://digitaal.scp.nl/armoedein kaart2019/waar-wonen-de-armen-in-nederland/>

Aanzet voor vervolgonderzoek

Tijdens het doen van dit onderzoek zijn diverse vraagstukken gesignaleerd die vervolgonderzoek nodig hebben. In een volgende verkenning zal hier extra aandacht naar uitgaan.

Koopkracht en inflatie

De inflatie heeft een grote impact op de portemonnee van iedereen. De kosten voor voedsel en gasprijzen stijgen, waardoor mensen minder te besteden hebben. Sommigen mensen komen helemaal niet meer rond. De verwachting is dat mensen door de hoge inflatie straks nog meer financiële uitdagingen zullen ervaren, waardoor de armoedeproblematiek alsmear groter wordt. Dit laat ook de publicatie “Huishoudens in problemen”¹³ zien van het Centraal planbureau. Hoe dit effect heeft op mensen zal nader moeten worden onderzocht.

NZF is voornemens om vanaf 2023 specifiek te analyseren hoe de inflatie invloed heeft op de Nederlandse moslims met een kleine portemonnee op financieel, psychosociaal en spiritueel vlak.

Informele schulden

De honderden aanvragen die NZF heeft mogen ontvangen laten zien dat er naast formele schulden ook informele schulden aanwezig zijn. Uit deze verkenning blijkt dat dit soms gaat om duizenden schulden bij familieleden en kennissen.

NZF is van plan om vanaf 2022 specifiek te onderzoeken welk percentage van de volledige schulden bestaat uit informele schulden. Ook is de ambitie om nog beter in kaart te brengen hoe de wereld van de informele schulden eruit ziet, welke gevolgen dat met zich meebrengt en welke mogelijkheden er zijn binnen de schuldhulpverlening om te werken aan de informele schulden.

Wijkeraanpak

Een belangrijk inzicht uit de wijkanalyse is dat NZF in Rotterdam en Amsterdam goed gevonden lijkt te worden door de doelgroep die NZF bedient. Een ander inzicht is echter ook de opvallende afwezigheid van een aantal zogeheten krachtwijken in Utrecht, zoals Overvecht en in Breda zoals Hoge Vucht. NZF wil graag nader verkennen waar dit aan ligt en hier gepaste maatregelen voor in te zetten.

**Naarmate ons eiland van kennis groeit,
groeit onze kust van onwetendheid.**

John A. Wheeler (Theoretisch Natuurkundige)

¹³ www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Infographic-Huishoudens-in-problemen.pdf

Dankwoord

KW

o r c

o d n

KW

NZF heeft er altijd in geloofd dat de Zakat bij uitstek het middel is om armoede te bestrijden en de gemeenschapskracht te vergroten. Dit begint nu ook steeds zichtbaarder te worden. Met dit rapport heeft NZF laten zien dat het verschil maakt in de Nederlandse samenleving.

Honderden mensen hebben hun hulpvraag toevertrouwd aan NZF. Het besef dat daarmee een grote groep onzichtbaren steeds zichtbaarder wordt, maakt plaats voor gepaste trots en dankbaarheid. In de eerste plaats gaat dan ook veel dank uit naar deze specifieke groep Nederlanders, die ondanks vele barrières, toch hebben doorgezet om hun aanvraag in te dienen en ons in vertrouwen hebben genomen. Mensen met uitdagingen en angsten, maar zo blijkt: ook mensen met dromen, verlangens en potentie.

Ook gaat veel dank uit naar de donateurs. Dankzij hun Zakat zijn honderden mensen duurzaam geholpen. Deze donateurs hebben er bewust voor gekozen om hun liefdadigheid niet naar het verre buitenland te sturen, maar juist lokaal uit te geven. Vanuit het besef dat we met elkaar een verantwoordelijkheid dragen voor de anderen in onze omgeving en zo de gemeenschapskracht vergroten. Hun Zakat heeft de gemeenschap verbonden, alsof het een familie is.

Tot slot willen wij al onze partners bedanken met wie wij de afgelopen jaren prettig en effectief hebben samengewerkt. Van de GGD tot aan maatschappelijk werk. Van bewindvoerders en schuldhulpverleners tot aan specifieke (jeugd)hulpverlening. De samenwerkingen zijn een belangrijke bouwsteen voor het realiseren van een duurzame verbetering voor mensen die een aanvraag indienen.

NZF kijkt uit naar de toekomst en de vele ontwikkelingen die komen gaan. Dit rapport is de eerste in een reeks van hoopelijk velen. Samen met donateurs, samenwerkingspartners en overige stakeholders, hoopt NZF zo nog meer bij te kunnen dragen aan armoedebestrijding en gemeenschapsontwikkeling.

Bedankt.

DE BOVEN LICHTER AREN

Oktober 2022

**Nationaal Zakat
Fonds™**

▣ Thomas R. Malthusstraat 1-3, 1066 JR Amsterdam (Adam Smith Building)

▣ www.nationaalzakatfonds.nl

